

CURS 2005-2006

CODI 28504 FONÈTICA I MORFOLOGIA LLATINES

Prof.: Adela BARREDA PASCUAL

CONTINGUT

Tal com consta al descriptor del BOE, el contingut de l'assignatura consisteix en una descripció diacrònica dels sistemes fonològic, fonètic i morfològic de la llengua llatina, en funció de la seva importància en la comprensió dels textos arcaics, vulgars i tardans. Per tal d'aconseguir un bon seguiment dels continguts hom pressuposa que l'estudiant ha de tenir adquirida prèviament una bona base de coneixements de gramàtica llatina.

OBJECTIUS

En aquesta assignatura pretenem que l'estudiant, en acabar el semestre, sigui capaç de:

1. Conèixer les lleis principals de la fonètica llatina i identificar i comentar fonèticament els trets arcaics més importants d'un text llatí, fent correspondre les formes arcaïques o arcaïtzants amb les respectives formes clàssiques, utilitzant la bibliografia elemental.
2. Conèixer la classificació morfològica i les categories gramaticals i verbals del llatí, així com els mecanismes de flexió i saber aplicar-los a casos concrets.

TEMARI

TEMARI DE FONÈTICA LLATINA

1. Introducció.
 - 1.1. Fonologia i fonètica.
 - 1.2. Definició i caràcter del canvi fonètic. Causes del canvi fonètic.
2. Fonemes, sons, pronunciació i grafies del llatí.
 - 2.1. Origen de l'alfabet.
 - 2.2. El sistema fonològic.
 - 2.3. L'accent.
3. Vocalisme.
 - 3.1. El vocalisme en el pas de l'indoeuropeu al llatí: important simplificació del sistema vocàlic i consonàntic indoeuropeu. Les laringals indoeuropees i el llatí.
 - 3.2. Els diftongs.
 - 3.2.1. Tractament dels diftongs llargs.
 - 3.2.2. Tractament dels diftongs breus.
 - 3.3. Dinàmica interna del mot i canvis vocàlics.
 - 3.3.1. Canvis qualitatiu: l'apofonia, les vocals breus en síl·laba final.
 - 3.3.2. Canvis quantitius: la síncope, l'apòcope, l'abreujament de vocals llargues en síl·laba final, l'allargament dels monosíl·labs.
 - 3.4. Canvis vocàlics condicionats.
 - 3.4.1. Canvis qualitatiu: l'assimilació i la dissimilació.
 - 3.4.2. Canvis quantitius: l'allargament i l'abreujament, l'anaptixi, el samprasarana.
4. Consonantisme.
 - 4.1. Les oclusives, simples, aspirades i labiovelars.

- 4.1.1. Oclusives sordes aspirades, oclusives sonores aspirades.
- 4.1.2. Oclusives simples. El problema de la grafia de les velars. Pronúncia: pronúncia de C+e/i, G + e/i, del grup gn-,-ng-.
- 4.1.3. Oclusives labiovelars.
- 4.2. Les fricatives F I H.
- 4.3. Les sibilants.
- 4.4. La Y.
- 4.5. La W.
- 4.6. Les nasals i les líquides.
- 4.7. Canvis consonàntics condicionats.
 - 4.7.1. Canvis qualitatiu: l'assimilació i la dissimilació.
 - 4.7.2. Canvis quantitatiu: la simplificació dels grups consonàntics, l'epèntesi, debilitament i desaparició de consonants i de semivocals.
- 4.8. Normes fonètiques bàsiques en el pas del llatí a les llengües romàniques.

Temari de Morfologia Llatina

MORFOLOGIA NOMINAL

1. Els elements constitutius de la paraula: monemes, lexemes i morfemes. Els procediments morfològics de les llengües flexives. La teoria de l'arrel d'en Benveniste.
2. Els tipus flexius de l'indoeuropeu al llatí.
3. Sufixos de formació dels diferents tipus flexius.
 - 3.1. Els noms temàtics
 - 3.2. Els noms de tema en -a.
 - 3.3. Els noms atemàtics.
 - 3.3.1. Els noms atemàtics en consonant.
 - 3.3.2. Els noms atemàtics en -y.
 - 3.3.3. Els noms atemàtics en -w.
 - 3.3.4. Origen dels anomenats noms de tema en -e.
4. Origen i evolució dels diferents tipus flexius en la morfologia casual: nominatiu, acusatiu, genitiu, datiu, ablatiu i vocatiu.

MORFOLOGIA DE L'ADJECTIU

5. Classes i graus de l'adjectiu.
6. Sufixos de formació.
7. Els adjectius numerals: cardinals, ordinals, multiplicatius i distributius. Sufixos de formació i característiques flexives.

MORFOLOGIA PRONOMINAL

8. Els pronoms personals i els adjectius-pronoms possessius: origen i evolució
9. La sèrie de pronoms interrogatius i indefinits de l'indoeuropeu al llatí. El pronom relatiu.
10. La sèrie de pronoms anafòrics i demostratius de l'indoeuropeu al llatí. Els pronoms deíctics, anafòrics i emfàtics en llatí.

MORFOLOGIA VERBAL

11. Evolució de la conjugació indoeuropea al llatí. Els conceptes de temps i d'aspecte. El concepte de veu. Els verbs deponents. Els modes. Les desinències personals.

12. Els temes verbals: *inflectum* i *perfectum*. La formació dels temes d'*inflectum*. Les quatre conjugacions tradicionals.
13. La formació dels temes de *perfectum*.
14. Origen i valor dels sufixos de subjuntiu. Origen i valor dels sufixos de futur. Origen i valor del sufix de passat -ba.
15. Les formes de l'imperatiu.
16. Les formes nominals. L'infinitiu. Els participis. L'adjectiu verbal amb sufix -ndo/-a/-o-. El supí.
17. Els paradigmes dels verbs *sum*, *possum*, *volo*, *fero*, *edo*, *eo* i *fió*.

CLASSES I METODE DE TREBALL

Atenent al descriptor del BOE, pensem que l'assignatura no ha de quedar reduïda a l'adquisició d'uns continguts teòrics i que, per tant, la seva docència no ha de limitar-se a una sèrie de lliçons magistrals, sinó que cal veure la teoria aplicada en els textos. Per això, les sessions-classe contemplaran exposicions teòriques del programa i el comentari fonèticomorfològic de textos llatins adequats (textos epigràfics i textos literaris arcaïcs o arcaïtzants, textos vulgars, així com textos de gramàtiques antiques), que ajudin a comprendre el procés d'evolució de la llengua.

A mesura que avanci el curs els estudiants hauran de preparar pel seu compte el comentari de textos proposats que serà corregit a l'aula, així com una sèrie de punts del temari teòric que no seran exposats a classe pel professor a causa de la limitació del temps disponible i que seran igualment objecte d'examen.

Avaluació i puntuació

Hi haurà una prova d'acord amb les dates fixades per la Facultat. Aquest exercici constarà de dues parts ben diferenciades: una de teòrica (exposició escrita de diferents temes explicats a classe i/o preparats pels estudiants) i una de pràctica (comentari d'un text i de formes llatines amb diferents particularitats).

La prova s'avaluarà sobre deu (10) punts, dels quals 5 correspondran a la pràctica i 5 a la teoria. Una qualificació de la part teòrica inferior a 4 exclou la possibilitat d'aprovar l'exercici global. Un cop puntuades ambdues parts, es farà la mitjana i la nota resultant serà la nota global i única de l'exercici. Per considerar-lo aprovat caldrà que sigui igual o superior a 5.

El treball personal, l'assistència i la participació a classe es contemplaran com a punts fonamentals en el moment de decidir la nota final, especialment en aquells casos en què la puntuació s'apropi a la mínima exigida per a obtenir una nota superior: per exemple, suspès alt // aprovat.

Tutoria integrada

S'hi faran dos tipus d'activitats segons les necessitats dels estudiants:

- a) Pràctiques a l'aula: Resolució de problemes i exercicis relacionats amb el contingut del programa desenvolupat a les classes. Pràctiques de comentari de text.
- b) Aclariment de dubtes i reforç de qüestions, temes i idees clau: aclariment d'aquelles nocions que puguin haver quedat poc clares.

c) Ajut en la preparació d'aquells temes programats que no s'explicaran a classe i seran objecte d'examen.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BASICA

Monteil, P., *Éléments de phonétique et de morphologie du latin*, Paris, 1970 (traducció i actualització en castellà de C. Fernández Martínez, Sevilla, 1992).

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

(La bibliografia que s'indica a continuació s'ampliarà al llarg del curs).

Bassols de Climent, M., *Fonètica latina*, Madrid, 1962.

Beltrán, J.A., *Introducción a la morfología latina*, Zaragoza 1999.

Molina Yébenes, J., *Estudios latinos I. Iniciación a la fonética, fonología y morfología*, Barcelona, 19932.